

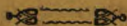
(13)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

Ο

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥΣ

Τὸ ὄνομά σου ζήσεται εἰς γενεάς,
καὶ τὸν ἑπαινόν σου ἐξαγγελεῖ ἡ ἐκκλησία.

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

(Παρά τῇ Πύλῃ τῆς Αγορᾶς ἀριθ. 4.)

1871

RECEIVED BY THE DIRECTOR

LIBRARY OF THE BUREAU OF

THE BUREAU OF THE BUREAU OF

THE BUREAU OF THE BUREAU OF

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

Ο

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥΣ

*Τὸ ὄνομά σου ξήσεται εἰς γενεάς,
καὶ τὸν ἑπαινόν σου ἐξαγγελεῖ ἡ ἐκκλησία.*

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

(Παρά τῇ Πύλῃ τῆς Αγορᾶς ἀριθ. 4.)

—
1871

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

Ο

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Καὶ αἱ ἱερταὶ αὐτῶν εἰς πένθος
μεταστραφῆσονται.

ΕΙΝΑΙ νύξ· πυκνὴ σκοτία τὸ Βυζάντιον καλύπτει·
Εἰς νεφέλας ἡ σελήνη τὴν λευκὴν μορφήν της κρύπτει.
Τῶν κυνῶν τῶν ἐνσκηνούντων εἰς τὰς ἀγυῖας τὸ πλῆθος
Ἰλαχτεῖ, δεινὰ σκηαῖνον, γοερῶς καὶ ἀσυνήθως.
Εἰς ὁμίλῃν ἡ ἀγία
Συγκαλύπτεται Σοφία,
Καὶ μετὰ φωνῶν βαρβάρων
Ἄτακτοι σωροὶ προβαίνουν περιπόλων Γενιτσάρων,

Εἶναι νύξ καὶ ὥρα πένθους· ὁ σωτὴρ πικρὸς τοῦ κόσμου
Καθαρῶς ἐντὸς σινδόνης ἀπετέθη καὶ εὐόσμου.

Καθελὼν ἀπὸ τοῦ ξύλου εἰς καινὸν αὐτὸν μνημεῖον

Ὅ ἀπὸ Ἀριμαθαίας μετὰ μύρων θάπτει θείων.

Εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου

Ἄθικτα τοῦ Πραιτωρίου

Τῆς σφραγίδος τὰ σημεῖα,

Καὶ παραφρουρεῖ τὸν ζῶντα ὡς νεκρὸν ἢ κουστῶδιά,

Ἐκ τοῦ τάφου πρὸς τὰ ὕψη ὁ Θεάναξ μετ' ὀλίγον

Μετὰ δόξης ἐπ' αὐλῶν ἐγεροῦνται πτερύγων.

Οἱ πιστοὶ «Χριστὸς ἀνέστη» ἀνακράζοντες συμφώνως,

Ἀνυμνήσουσι τὸν ὄντα εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος·

Εὐλογήσουσι τὴν θείαν

Δύναμιν καὶ πανσοφίαν,

Κ' ἐννοήσει ὁ Ἑβραῖος,

Ὅτ' εἰς θάνατον ἐδόθη ὁ ἀθάνατος ματαίως.

Ἄλλοτε χαρὰ ὁποῖα τῶν χριστιανῶν μεγάλη!

Ἐξ ἀλαλαγμῶν ἡ φύσις καὶ ἁσμάτων ἀντελάλει·

Ἄλλ' ὁ ἄπιστος, τὸ τέκνον προπατόρων μαιφόνων,

Ὁ κατέχων παρὰ νόμῳ τῶν Βυζαντινῶν τὸν θρόνον,

Ὁ τὰ ὧτά του εὐφραίνειν

Ἐκ κλαυθμοῦ ἀδικουμένων,

Τὴν χαρὰν τῶν ὑπηκόων

Ἐσπεύσε νὰ τρέψῃ πάλιν εἰς πικρὸς κλαυθμοὺς καὶ γόον.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

9

Περὶ τὸ πατριαρχεῖον πᾶσα φύσις νεκρωμένη,
Καὶ λυχνία πᾶσα εἶναι πρὸ πολλοῦ ἀπεσβεσμένη·
Μόνον φῶς, ἐντὸς ἡσυχου, πκραμέρου δωματίου,
Φῶς μικρὸν καὶ τρέμον λάμπει πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου,
Καὶ σεβάσμιός τις γέρων
Προσευχὰς θερμὰς προφέρων
Ἰσταται πρὸ τῶν εἰκόνων,
Ἐπὶ χρυσοφύλλου βίβλου νοῦν καὶ βλέμμα προσηλόνων.

Ἄγρυπνος ὁ πατριάρχης ¹⁾ καὶ περίλυπος καὶ κλαίων,
Ὡς ὁ θνήσκων κύκνος, ὕμνον ἀναμέλπει τελευταῖον,
Καὶ αὐτὸς πληγὴν θανάτου φρικαλέαν περιμένων
Τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῶν θανατουμένων·
Τὸν Θεὸν ἐκείνον, ὅστις
Εὐσπλαγχνός καὶ λησώστης
Διὰ χάριτος ἁγίας
Τὴν δεινὴν νὰ παύσῃ σπάθην δύναται τῆς ἀπωλείας.

Πόσα σφάγια καὶ πόσα κατημάτωσαν τοὺς δρόμους !
Οἱ ἀρχιερεῖς συνοίκους ἔλαβον ληστὰς ἀνόμους. ²⁾
Τῆς Πηγῆς τῆς Ζωοδόχου ³⁾ ὁ ναὸς κατηδαφίσθη·
Ἐκ τοῦ ἱεροῦ κυπέλλου ὁ κηκοῦργος ἐμεθύσθη.
Κεφαλὴν εἰς Τοῦρκος στείει
Βασανίζονται μυριοί,
Καὶ καράτομον τὸ πτώμα
Τοῦ Μουρούζη Κωνσταντίνου ⁴⁾ κεῖται ἄταφον ἀκόμα.

Ἐφθασεν ἰδοῦ ἡ ὥρα· ὁ πρεσβύτες καταβαίνει·
 Τοῦ ναοῦ ἐντὸς ἡ ποιμνὴ τὸν ποιμένα περιμένει.
 Ἐνδον Πάσχα, Πάσχα μέγα, τῶν πιστῶν ἡ σωτηρία,
 Καὶ ἀγάπης περιπτύξεις, καὶ πανήγυρις ἀγία,
 Καὶ φιλήματα εἰρήνης
 Καὶ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης,
 Ἄλλ' ἐκτὸς στρατὸς σταθμεύει,
 Καὶ τῶν πανηγυριζόντων βῆμα πᾶν κατασκοπεύει.

Τὸν λαὸν ὁ ἱεράρχης εὐλογήσας ἀπολύει·
 Ἡ φωνὴ του, ὡς πενθοῦσα, λυπηρόν τι προμηνύει.
 Ἀνεχώρησαν σιγῶντες οἱ πιστοὶ κ' ἐν ἀθυμία.
 Σκυθρωπότης εἰς τοὺς οἴκους, εἰς τοὺς δρόμους ἐρημία.
 Ἄλλαχοῦ ἀντήχουν θρήνοι
 Καὶ κλαυθμὸς κλαυθμὸν ἐκίνει,
 Μόνον γέλως ἀντὶ θρήνων
 Εἰς τὰ στόματα τῶν Τούρκων, τῶν Ἑβραίων, τῶν Λατίνων.⁵⁾

Ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ Πάσχα ἐπὶ τῆς τραπέζης κεῖται·
 Εἰς τὴν τράπεζαν ὁ νῆστις πατριάρχης προσκαλεῖται,
 Ὅτε χεῖρες κακοθούλων, ὅτε χεῖρες παρὰ νόμων
 Σύρουσι τὸν ἱεράρχην ὡς κακοῦργον εἰς τὸν δρόμον·
 Καὶ ἀθύμως ἐρχομένη
 Ταῦτοχρόνως ἀναβαίνει
 Σύνοδος ἀρχιερέων
 Νὰ ἐκλέξῃ ἀντ' ἐκείνου ποιμενάρχην ἄλλον νέον.

Εἰς τ' ἀνάγκη τ' ἀρχαία τῶν ἐνδόξων Κωνσταντίνων
 Ὁ κατὰδικος ἀπήχθη μετ' ὀλίγον ἐξ ἐκεῖνων
 Ἐπὶ λέμβου μετετέθη, καὶ τοῦ μάρτυρος πλησίον
 Ὁ αἰμοχαρὴς ἐπέβη ἀρχηγέτης τῶν δημίων.

Ἡ πομπὴ πορευομένη
 Ἐπ' ἀριστερὰ προβαίνει,
 Καὶ ἡ λέμβος τοῦ φρουράρχου
 Προπορεύεται πῆς λέμβου τοῦ σιγῶντος πατριάρχου. ⁶⁾

Διασχίζουσαι τὸ ὕδωρ αἱ ταχεῖαι λέμβοι πλέουν·
 Εἰς τὴν παρχλίαν Τοῦρκοι καὶ ἀλλόθρησκοι συρρέουν.
 Τέλος εἰς τὴν ἀποβάθραν ἔφθασαν τοῦ Φαναρίου·
 Ἐκ τοῦ ἀπεχθοῦς ἐξῆλθεν ὁ πρεσβύτης ἀκατίου.

Ἐνοπλοὶ αὐτὸν φρουροῦσι·
 Βλασφημίαι ἀντηχοῦσι,
 Καὶ πληθὺς πεπυκνωμένη
 Συνωθεῖται, συμβαδίζει καὶ τὸ τέλος περιμένει.

Βήματα προβάς ὀλίγα ἐγονάτισεν ὁ γέρων
 Ὡσεὶ πρὸς κατατομίαν κεφαλὴν λευκὴν προσφέρων.
 Ἄλλ' ὁ δῆμιος, λακτίσας τὸ σεπτὸν ἐκεῖνου σῶμα,
 «Βάδιζε, τῷ εἶπε, γέρων· δὲν ἐφθάσαμεν ἀκόμα.»

Καὶ ἀνὼρθωσεν ἐκεῖνον
 Χεῖρα στιβαρὰν προτείνων,
 Κ' ἐπορεύοντο καὶ πάλιν
 Πρέπουσαν ἀναζητοῦντες μαρτυρίου θέσιν ἄλλην.

Ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου τὸ κλεινὸν ἡρπάγη θυμῶ
 Καὶ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ὁδηγοῦν αὐτοῦ τὸ βῆμα,
 Περιφέροντες ὡς πταίστην τὸν ἄγνόν κακίας πάσης
 Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἡπείρου, ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς θαλάσσης,
 Λακτιζόντων τῶν δημίων,
 Ἐμπαιζόντων τῶν ἀγρίων,
 Ἵνα δῶσι μαρτυρίας
 Οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ πόντος τῆς τοσαύτης ἀδικίας.

Τὴν ὁδὸν τὴν πλείστην ἤδη τὴν πολὺδακρυ βεδίσας
 Τὰς δυνάμεις τοῦ ἡσθάνθη ὁ πρεσβύτες ἐκλυθείσας.
 Διὰ βραχιόνων τότε φύλακες αὐτὸν προθύμων
 Εἷς ἐκ δεξιῶν ἐκράτει, ἕτερος ἐξ εὐωνύμων,
 Κ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνόμων
 Ἠκολούθησε τὸν δρόμον,
 Ὡς τὸ τέκνον τῆς ἀσπίλου
 Μεταξὺ κακούργων δὺα ἀνηρτήθη ἐπὶ ξύλου,

Ἐπὶ τέλους εἰς τὴν θέσιν ἔφθασαν τοῦ μαρτυρίου, ⁷⁾
 Πρὸ τοῦ οἴκου τοῦ Ὑψίστου καὶ πρὸ τοῦ πατριαρχείου.
 Ὁ πολὺαθλος τὸ πνεῦμα ἔμελλεν ἐδῶ ν' ἀφήσῃ
 Στέμμ' αὐτὸν ἐδῶ ἐνδόξου μαρτυρίου νὰ κοσμήσῃ,
 Σύμβολον ἀθανασίας
 Ἀληθοῦς καὶ μακαρίας,
 Καὶ παράδειγμ' ἀειμνήστου
 Πρὸς τὸ ποίμνιον ἀγάπης παιμενάρχου φιλοχρίστου. ⁸⁾

Ἄλλ' ὦ θρήνων πλήρης ὄρα ! ὦ στιγμή πικρῶν δακρύων !

Ἐξω ὕβρις καὶ ἀγχόνη, κ' ἔσω τῶν πατριαρχείων
Παραδίδεται εἰς ἄλλον ὁ τοῦ πατριάρχου θρόνος 9)

Κ' εὐφημίαι ἀντηχοῦσι· καὶ ὑψοῦνται ταῦτοχρόνως

Ὁ μὲν εἰς εἰς τὴν ἀγρίαν

Τοῦ θανάτου τιμωρίαν,

Ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὸν θρόνον,

Τὸν διὰ δεκατεσσάρων διαλάμποντα αἰώνων.

ὦ Γρηγόριε, τὸ νέον κόσμημα τῆς ἐκκλησίας,

Καύχημα τῶν ὀρθοδόξων καὶ ὁ στύλος τῆς θρησκείας,

Ὅστις τοῦ Δικαιοκρίτου τώρα κάθησαι πλησίον

Καὶ τὰ τάγματα στολίζεις τῶν μαρτύρων καὶ ἁγίων,

Καὶ εἰς δόξαν ἄνευ τέλους

Θεωρεῖς τοὺς ἀρχαγγέλους,

Μὴ παρίδης μου τὰ ἔπη·

Τὸ γνωρίζω ποῖος αἶνος, ποῖος ὕμνος εἰς σέ πρέπει.

Ἀλλὰ σὺ ὁ συγχωρήσας τοῖς βαρβάροις σου δημίους

Πρὸς τὴν ἀσθενῆ φωνὴν μου συγκατάβασιν δεικνύεις.

Εἶθε ἀξιωτέρος τις τὴν σὴν δόξαν ἀνυμνήσῃ,

Καὶ τῶν ἀρετῶν σου αἶνον ἐπαξίως μελωδήσῃ·

Ἄλλου εἴθ' ἐνθουσιῶσα

Σοῦ τὰ πάθη μέλψῃ γλῶσσα

Καὶ τὸν νεκρικόν σου θρῆνον ,

Πρὸς αἰσχύνην τῶν βαρβάρων καὶ πρὸς δόξαν τῶν Ἑλλήνων.

Ἦ δεινὴ ἐπῆλθεν ὥρα ἵνα δοξασθῇ κ' ἐκεῖνος
 Εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἧς ἐνδόξως ἔπεσεν ὁ Κωνσταντῖνος. ⁴⁰⁾
 Δήμιος, δεινῶν ἐργάτης, πρὸς τὸ θῦμα ἐπιπίπτει.
 Σύρεται ὁ πατριάρχης καὶ αὐτοῦ ὁ πῖλος πίπτει.
 Ἰνα δὲ κατὰ τὸ σχῆμα
 Τέλειον ἀρθῇ τὸ θῦμα,
 Χεῖρ αὐτὸν ἀνδρὸς ἀγρίου
 Εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ πάλιν τίθησι τοῦ σεβασμίου.

Ὁ ἱερομάρτυς ἤδη φέρεται πρὸς τὸ σχοινίον
 Ἦδη στρατιᾶς ἀγγέλων θεωρεῖ ἐπουρανίων.
 Ὑπὲρ τῶν πιστῶν φροντίζων καὶ εἰς τὰς στιγμὰς ἐκείνας
 Τοὺς πιστοὺς αὐτὸς εὐλόγει χεῖρας ἱεράς ἐκτείνας.
 Πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀτρέμα
 Ὑψωσε τὸ σδύνον βλέμμα,
 Καὶ ἐκπνέων καὶ ἀσπαίρων
 «Δέξαι μου, Θεέ, τὸ πνεῦμα» ἐτελεύτησε προφέρων ⁴¹⁾

Φαντασίας ἦτο πλάσμα ; Ἦτον ὄψεως ἀπάτη ;
 Ἦ ἐδείχθη χάρις θεία ὄντως θαυμασιωτάτη ;
 Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐφάνη νέφος ἑλαφρὸν καὶ λεῖον,
 Καὶ σταυροῦ αὐτοῦ ἐν μέσῳ τὸ τρισέβαστον σημεῖον
 Κεντητὸν ὑπὸ ἀστέρων
 Ἐλαμψεν, ἐκ τῶν αἰθέρων
 Λάμψιν πέμπον θεσπεσίαν
 Εἰς τοῦ ἀπηγχονισμένου τὴν μορφὴν τὴν σεβασμίαν.

Ἐκ παραφορᾶς ἡ χώρα συνταράσσεται ἀγρίας.
 Ἄναιδεῖς προφέρει οὗτος πρὸς τὸν ἄπουν λοιδορίας.
 Κατ' αὐτοῦ ἐκεῖνος λίθους καὶ ἀκαθαρσίας ῥίπτει.
 Τρίτος, ῥάβδον ἀνυψόνων, τὸν ἀναισθητοῦντα τύπτει.
 "Αλλου στόμ' ἀλιτηρίου
 Ἐπτει πρὸ τοῦ ἁγίου,
 Κ' ἐβλασφήμει ὁ ἀχρεῖος
 Ὅν' ἠυλόγησεν ὁ Πλάστῃς ὁ ὑπάρχων αἰώνως.

Ἄλλὰ μεταξὺ τοῦ ὄχλου τίς ὁ μετῃμφισμένος
 Ὁ τοῦ ἀπηγχονισμένου βλέπων τὸν νεκρὸν ἀσμένως;
 Σ' ἀνεγνώρισε τὸ πλῆθος τῶν, ὡς σὺ, ἀπλήστων λύκων,
 Ὡς Μυχμούτη, ἔμπροσθέν σου μετὰ σεβασμοῦ ὑπεῖχον.
 Ἐντρομος ὁ Μουσουλμάνος
 Ψιθυρίζει: «ὁ σουλτάνος.»
 Καὶ τσακούσης καὶ δερβίσης
 Δουλικᾶς, ἐδάφους μέχρι, σοὶ προσφέρουν ὑποκλίσεις.

Τρεῖς ὁ ἥλιος, προβαίνων ἐκ τῆς κυανῆς θαλάσσης,
 Πορφυρόχρυσος ἀνέβη τοῦ αἰθέρος τὰς ἐκτάσεις.
 Κ' ἐκ τοῦ ὕψους μετὰ φρίκης βλέπων τὸν ἀνηρτημένον
 Ἀπεκρύπτετο, νεφέλης σκιερᾶς ὀπίσω μένων,
 Ὡς λυπούμενος κ' ἐκεῖνος
 Τὸν θανόντα ἐπωδύνως,
 Καὶ ὡς πένθιμον σημεῖον
 Δίσκον πρὸς τὸν ἱεράρχην ὑποφώσκοντα δεικνύων.

Αἱ αὐταὶ ἀπαύστως ὕβρεις καὶ κραυγαὶ καὶ βλασφημίαι·
 Αἱ αὐταὶ λιθοβολήσεις, σαρκασμοὶ καὶ λοιδορίαι.
 Κ' ἐπὶ χάρτου γεγραμμένην ἀνεγίνωσκε τὸ πλῆθος
 Τοῦ θανάτου τὴν αἰτίαν εἰς τοῦ μάρτυρος τὸ στῆθος
 Πρὸς στιγματισμὸν τῆς θείας
 Καὶ μεγάλης ἐκκλησίας·
 «Οὗτος ἦν συμπατριώτης
 Τῶν ἐπικυαναστατησάντων καὶ ἀντάρτης καὶ προδότης.»

Οἱ ἐκτελεστοὶ ὡσαύτως τῆς βουλῆς τῶν Φαρισαίων,
 Οἱ σταυρώσαντες ἀδίκως Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον,
 Τὸν υἱὸν καταφρονοῦντες τοῦ Πατρὸς τοῦ αἰωνίου
 Ἐγραψαν ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ ἐνδόξου μαρτυρίου
 Ὅπου ὡς ἐγκληματίας
 Ἀνηρτήθη ὁ Μεσσίας
 Μετ' ἀνόμων καὶ φονέων·
 «Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.»

Ποῖα τῶρὰ νέα ὕβρις τὸν πρεσβύτην περιμένει·
 Τίνες, μυσταροὶ τὴν ὄψιν, ῥυπαρῶς ἐνδεδυμένοι
 Τὸ συνηθροισμένον πλῆθος ἀπωθοῦντες διασχίζουν
 Καὶ κακίαν μελετώντες πρὸς τὸν μάρτυρα βαδίζουν·
 Οἱ ῥακένδυτοὶ ἐκεῖνοι
 Ἡ τοῦ κόσμου καταισχύνη,
 εἶναι ἄπιστοι Ἑβραῖοι,
 Τὴν ψυχὴν διεφθαρμένοι καὶ τὸ σῶμα ψωραλέοι.

Εἶναι ἄπιστοι Ἑβραῖοι, συνεργάται τῶν δημίων,
 Προθυμούμενοι δι' ἔργων ν' ἀποδείξουν ἀναξίων,
 Ὅτι ἀληθῶς ὑπάρχουν ἔκγονοι τῶν σταυρωσάντων,
 Τὸν υἱὸν τῆς παναμώμου καὶ τὸν πλάστην τῶν ἀπάντων,
 Οἵτινες ὑψοῦντες χεῖρα
 Ἐμαστίγουν τὸν Σωτῆρα,
 Καὶ ἀντὶ διὰ χρυσίνου
 Ἔστεψαν διὰ στεφάνου τὸν Δεσπότην ἀκανθίνου.

Ἀπὸ τῆς ἀγχόνης ἤδη ὁ νεκρὸς κατεβιδάσθη,
 Ἀλλ' αὐτῷ καινὸν μνημεῖον λαξευτὸν δὲν ἡτοιμάσθη.
 Οἱ παράνομοι Ἑβραῖοι σύροντες ἐκ τοῦ σχοινίου
 Εἰς τὰς ἀγυῖας τὸ σῶμα περιφέρουν τοῦ ἀγίου,
 Καὶ σωρὸς λαοῦ ὑβρίζων
 Καὶ κραυγάζων καὶ συρίζων
 Συνωθεῖ καὶ συνωθεῖται,
 Καὶ ἀγγεληδὸν κατόπιν τοῦ θεάματος κινεῖται.

Τοὺς ἀνόσια τελοῦντας δέχεται ἡ παραλία.
 Ἐπὶ πόντου ἀταράχου σιωπὴ καὶ ἡσυχία.
 Εἰς αἰγιαλὸν γελῶντα μόλις ἔπαιζε τὸ κύμα,
 Ὡς νὰ ἔλεγεν ὁ πόντος· « ὦ ληστῶν ἀδίκων θυμα,
 Εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης
 Πρόφθασον νὰ ἡσυχάσης,
 Ἀφοῦ νόμος ἀπανθρώπων
 Τῆς ἐν γῇ σοὶ ἀπαρνέεται ἀναπαύσεως τὸν τόπον. »

Εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κόλπου πλέουσά τοῦ Κερατίου
 Λέμβος ταχυπόρος φέρει τὸν νεκρὸν τοῦ Γρηγορίου.
 Κατὰ τὴν ἐσχάτην ταύτην ἐπονείδιστον πορείαν
 Τοὺς θεοστυγεῖς Ἑβραίους ἔχει οὗτος συνοδίαν.

Συνοδίαν φαινομένην
 Βδελυράν, μεμισθωμένην,
 Ἄλλ' ἀόρατος καὶ θεία

Τοῦ Θεοῦ αὐτὸν προπέμπει ἄνωθεν ἡ εὐλογία.

Πρὸς τὴν γῆν ἡ λέμβος πάλιν ἐλαφρὰ τὴν πρῶραν στρέφει,
 Ἄλλ' ἡ κακοπράγμων μόνη συνοδία ἐπιστρέφει.

Ὁ νεκρὸς τοῦ Γρηγορίου ἐπ' αὐτῆς δὲν κεῖται πλέον·
 Δὲν ἐπαναστρέφει σύμπλους τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων.

Εἰς τὴν θάλασσαν τὸ θῦμα
 Εὔρεν ἄσυλον καὶ μνημα·
 Ἄσυλον, ἐκ τοῦ ὁποίου

Χεὶρ αὐτὸ ἀρπάσσει πάλιν, χεὶρ ἀόρατος Κυρίου. ¹²⁾

Ἐνῷ εὐθυμὸς ὁ Τούρκος βλασφημεῖ καὶ καταράται

Τὸν νεκρὸν ἐκεῖνον, ὅστις ὕπνον ἤσυχον κοιμᾶται,

Τῶν ὁμογενῶν τοὺς οἴκους οἰμωγαὶ πικραὶ πληροῦσι·

Τῶν ὁμογενῶν αἱ γλώσσαι τὸν θανόντα εὐλογοῦσι,

Κ' ἡ μεγάλη ἐκκλησία,

Πένθους φέρουσα σημεῖα,

Θρήνους καὶ κλῆθμούς ἐκχέει

Καὶ τὸν τετελειωμένον ὀλοφυρομένη κλαίει.

Ἱερεῖς συνηθροισμένοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου
 Τὰ μνημόσυνα τελοῦσι τοῦ ἐκπνεύσαντος ἁγίου.
 Ὁ καπνὸς νεκρολιθάνου διαχέει εὐωδίας·
 Θρῆνος διακεκομμένος διασχίζει τὰς καρδίας.
 Λέξεις πένθους ἀντηχοῦσι·
 Λάμπουσαι φωτοβολοῦσι
 Φλόγες νεκρικῶν λαμπάδων,
 Καὶ ἀκούεται τοιαῦτα ὁ χορὸς θρηνώδης ἄδων.

Ἀνεξαντλήτου φῶς πηγῆς,
 Ὡ πλάστα οὐρανοῦ καὶ γῆς
 Καὶ πάντων τῶν κτισμάτων,
 Τὸν μάρτυρα τὸν νέον
 Αὐτὸς μετὰ δικαίων
 Ἀνάπαυσον πνευμάτων,
 Ἐνθα οὐκ ἔστιν ὀδυρμός,
 Οὐδὲ καρδίας στεναγμός,
 Οὐδὲ δακρύων ἔκροή,
 Ἀλλ' εὐφροσύνη σταθερά
 Καὶ ἀμετάτρεπτος χαρὰ
 Καὶ ἀτελεύτητος ζωή.

Μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων καὶ περὶ δακρυς καὶ σὺννοος
 Ὁ Εὐγένιος ¹³⁾ συμψάλλει τοὺς ἐπικηδεῖους ὁρήνους.

Μὴ, ὦ νέε ποιμενάρχα, μὴ τὸν τεθνεῶτα κλαίης.

Μὴ μετὰ νεκρῶν συνήθων τὸν Γρηγόριον συγχέης.

Ὅσας ἔλαβε κακώσεις

Ἐπὶ γῆς καὶ ἀτιμώσεις

Τόσης νῦν εὐδαιμονίας,

Κάτοικος τοῦ παραδείσου, ἀπολαύει αἰωνίως.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΗΣΣΟΣ

Ἀπέχρηψάν με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ ἐν τῶν ἀβύσσων ἀνήγαγές με, καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὠδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβον με.

ΠΟΙΟΝ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου πτερωτὸν προβαίνει πλοῖον,
Προσπαλαῖον μετὰ τόλμης πρὸς τὴν βίαν τῶν στοιχείων;
Κυματόπληκτον, τὸ ῥεύμα τῆς θαλάσσης διασχίζει;
Ἄνεμος εἰς τὰ ἱστία καὶ εἰς τοὺς ἱστοὺς συρίζει.
Ὁ ἀφρὸς τὸ κύμα στέφει.
Συσσωρεύονται τὰ νέφη,
Καὶ εἰς Ἀπριλίου ὥραν
Ὁ χειμὼν τὸν πόντον κρύπτει καὶ τὴν προσκειμένην χώραν.

Πλοῖον, πλέε μετὰ θάρρους· μὴ φοβοῦ τὰς τρικυμίας·
 Ὁ Θεός σε εἰς λιμένα κατευθύνει σωτηρίας.
 Ὁ Θεός, ὁ διὰ λόγου τοὺς ἀνέμους καταστέλλων
 Καὶ τοὺς ναυαγοῦντας σώζων ἐξ ὑψάλων καὶ σκοπέλων,
 Ὁ Θεός γινώσκει ποῖον
 Μεταφέρεις, ταχὺ πλοῖον,
 Καὶ ἡ χάρις τοῦ Ὑψίστου
 Εὐσεβοῦς εἰς γῆν μονάρχου σ' ὀδηγεῖ καὶ φιλοχρίστου.

Καὶ κατέπαυσεν ἐξαίφνης τῶν στοιχειῶν ἡ μανία·
 Καὶ κατέπαυσεν ἡ τόση τῆς θαλάσσης τρικυμία.
 Τοὺς ἀνέμους διεδέχθη πνεῦμα οὐριον ἀέρος·
 Ἦλιος χρυσοῦς ἐφάνη ἐπὶ γαληνοῦ αἰθέρος.
 Καὶ τὸ ποντοπόρον πλοῖον,
 Τὰ ὑγρά ἱστία κλείον
 Ὑπ' ἀνέμων ἐσχισμένα,
 Εἰς τῆς Ὀδησσοῦ εἰσῆλθε τὸν φιλόξενον λιμένα. ¹⁴⁾

Ὀδησσεῦ, ἡ ἐκ χωρίου πρὸ ἐτῶν ὀλίγων μόλις
 Ἡ μεγάλη γενομένη τοῦ Εὐξείνου πόντου πόλις,
 Εἰς τὴν χώραν, ὅπου κεῖσαι, τοῦ Μωάμεθ ἡ θρησκεία
 Εἶχε πρὶν ἀνυψωμένους μιναρέδας καὶ τζαμιά.
 Φθόγγους Τούρκων ἱερέων
 Δὲν ἀκούεις τώρα πλέον,
 Καὶ ὡς σύμβολον θρησκείας
 Ὁ σταυρὸς τὰς ἱεράς σου ἐπιστέφει ἐκκλησίας. ¹⁵⁾

Ὁδησέ, πλουσία πόλις! Οἱ κεχρυσωμένοι θόλοι
 Τῶν βυζαντινῶν ναῶν σου ἀκτινοβολοῦσιν ὅλοι.
 Καὶ μακρόθεν ὁ ναυδάτης, τὸν μυστηριώδη τόνον
 Διακρίνων τῶν μεγάλων, βαρυγδούπων σου κωδῶνων,
 Τοῦ δημιουργοῦ τὴν θείαν
 Ἐνθυμεῖται παρουσίαν,
 Κ' εὐλαβῶς ὑψόνων χεῖρα
 Τοῦ σταυροῦ ποιεῖ τὸ σχῆμα καὶ δοξάζει τὸν Σωτῆρα.

Μεταξὺ τῶν θείων οἰκῶν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν λατρείας
 Ὁ ναὸς δ' τῆς Τριάδος ἀνυψοῦται τῆς ἀγίας.
 Μέτοικοι, πατρίδα νέαν τὴν γῆν ταύτην θεωροῦντες,
 Ἐν αὐτῷ τὸν Ζωοδότῃν ἀνυμνοῦσι προσκυνοῦντες,
 Τῶν ψαλλόντων οὐρανία
 Κυματίζει ἀρμονία,
 Καὶ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου
 Ἐν αὐτῷ κηρύττ' ἡ γλῶσσαι τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Τοῦ ναοῦ ἐντὸς ἐκείνου ἐκ μαρμάρου τάφος κεῖται.
 Τὸν Θεὸν ὁ ἐν ἀνάγκῃ παρ' αὐτῷ ἐπικαλεῖται.
 Οὐρανὸς κεχρυσωμένος ἄνωθεν αὐτὸν σκιαάζει,
 Καὶ τῆς λάρνηκος ὁ λίθος σῶμα τίμιον σκεπάζει.
 Λάμπριν χύνει θεσπεσίαν
 Φῶς εἰς ἀργυρᾶν λυχνίαν,
 Καὶ πλησίον τοῦ μνημείου
 Ὑπ' αἰσθημάτων τὸ στῆθος κυριεύεται ἀγίου.

'Ο νεκρὸς ἐκεῖ ἐκείνου τοῦ ἀδίκως φονευθέντος·
 'Ο νεκρὸς τοῦ παρανόμως εἰς τὴν θάλασσαν ριφθέντος·
 Κηδευθεὶς ἐκεῖ ἐτέθη ὁ νεκρὸς τοῦ Γρηγορίου
 Εἰς ἡσύχους κόλπους ὕπνου εὐσεβοῦς καὶ μακαρίου.
 'Ο ἐγκαταλελειμμένος
 Καὶ ταφῆς ἐστερημένος
 'Εν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου
 Μνήματος κατηξιώθη περιδόξου καὶ αἰωνίου.

'Ω διαφορὰ συμβάντων! 'Ω ἀντίθεσις ὁποία!
 'Εν Βοσπόρῳ ποία χλεύη, ἐμπαιγμὸς καὶ ἀτιμία!
 Κ' ἐν τῇ πόλει τοῦ Εὐξείνου ποία δόξα, ποῖον κλέος
 Τὸν κλεινὸν νεκρὸν ἐδέχθη τοῦ κλεινοῦ ἀρχιερέως!
 'Υβρις ποία, δόξα ποία
 Καὶ διάφορος πορεία
 'Εκ τῆς γῆς πρὸς χαῖνον κύμα,
 Κ' ἐκ θαλάσσης πολυφλοίσβου πρὸς γαληνιαῖον μνήμα!

Σὺ ὁ ὑποστάς τοιαῦτα τραύματα πικροῦ θανάτου
 Καὶ ἐκ χάριτος ἐκλάμπων θεϊκῆς καὶ ἀοράτου·
 'Ο μετὰ πομπῆς μεγάλης, μετὰ μεγαλοπρεπείας
 'Ενεχθεὶς ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ἐσχάτης κατοικίας,
 Σὺ τὸ πνεῦμα φώτισέ μου,
 Σὺ τὸν νοῦν ἐδήγησέ μου,
 'Ινα, ὡς τὰς συμφορὰς σου,
 Τὴν πομπὴν σκιαγραφήσω τῆς ἐνδόξου ἐκφορᾶς σου.

Ἡλιος ἐκ τῆς θαλάσσης φωταυγῆς ἀνέδου μόλις
 Ὁ λαὸς κινεῖται σύμπας· συνταράσσεται ἡ πόλις.
 Ἡχηρῶν κωδῶνων τόνος ἐκ τῶν κωδωνοστασίων
 Διαδίδεται πενθίμως, ἐκφορὰν νεκροῦ μνηνύων.
 Ἱερεῖς, λαμπαδοφόροι,
 Στρατηγέται, ὅπλοφόροι,
 Ξένοι, χωρικοί, πολῖται
 Συνωθούμενοι δεικνύουν, ὅτι μέγα τι τελεῖται.

Τοὺς σφοδροὺς ἀκούεις κρότους ἐκ τῆς κυανῆς θαλάσσης
 Ἀντηχοῦντας εἰς ἀπάσας τοῦ αἰθέρος τὰς ἐκτάσεις ;
 Τὰ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα σύμπαντα πυροβολοῦσι·
 Πένθιμοι αὐτὰ σημαῖαι κυματίζουσαι κοσμοῦσι.
 Ὁ καπνὸς τὴν ὄχθην κρύπτει
 Καὶ τὴν θάλασσαν καλύπτει,
 Καὶ φλογῶν ἀπείρων γλῶσσαι
 Διαλάμπουσι, τὸ σκότος τοῦ καπνοῦ διαπερῶσαι. ¹⁶⁾

Τὸν νεκρὸν ἰδοὺ ἀνείλον καὶ ἡ ἐκφορὰ τελεῖται.
 Ἐλαφρὰ ἡ χώρα τρέμει καὶ ἡ θάλασσα κινεῖται.
 Ἐνθεν καὶ ἔνθεν στρατιῶται, κατὰ στίχον τεθειμένοι,
 Περιμένουσι, καὶ πρῶτον ἀργυρόχρυσον προβαίνει
 Ἐν τῷ μέσῳ φαναρίων
 Μέγα τοῦ σταυροῦ σημεῖον,
 Καὶ κατόπιν αἱ σημαῖαι
 Τῶν ἐκκλησιῶν ὑψοῦνται πολυχρώματοι, ὡραῖαι. ¹⁷⁾

Εἷς κρατεῖ τῶν διακόνων ἱεράρχου βακτηρίαν·
 Ἄλλοι φέρουσι τὸ πῶμα τῆς σοροῦ εἰς τὴν κηδεῖαν,
 Ἐκ χρυσοῦ προσκεφαλαίου εἰς τὴν λάμπιν τοῦ ἡλίου
 Οἱ ἀδάμαντες ἀυγάζουν βαρυτίμου ἐγκολπίου·

Μετ' αὐτὸ μετ' εὐπρεπείας
 Χρυσοκέντητος μανδύας
 Φέρεται ἀρχιερέως,
 Δῶρα θεοσεβεστάτου, φιλοκάλου βασιλέως. ¹⁸⁾

Τῶν νεκρῶν τὸ ἄσμα ψάλλων ὁ χορὸς τῆς ἐκκλησίας
 Καλλιφώνως διαχέει πενθηφόρους μελωδίας.

Ὅπισθεν αὐτοῦ ὁ κλήρος ἐπακόλουθος κινεῖται,
 Μοναχοὶ σὺν διακόνοις, ἱερεῖς, ἀρχιμανδρῆται,

Καὶ τριάς ἀρχιερέων
 Ἐρχομένη τελευταῖον. ¹⁹⁾

Ἄλλ' ἰδὲ λαμπρότης ποίᾳ
 Ἐπεταὶ αὐτῶν κατόπιν ἄρρητος καὶ θεσπεσία.

Ἐφ' ἀμάξης ὑπὸ ἵππων ἐξ γενναίων ἐλκομένης
 Εἰς ταφὴν ὁ πατριάρχης φέρεται τῆς οἰκουμένης.
 Μελανοσκεπεῖς οἱ ἵπποι ὡς πενθοῦντες προχωροῦσιν.
 Ἴπποκόμοι μαυροφόροι ἐξ τοῦς χαλινοὺς κρατοῦσιν·

Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας
 Τῆς ἀμάξης τῆς κηδεῖας
 Τετρακτὺς θυμιατῆρων

Διαχέει πρὸς τὸν ἄπνουν ἀναθυμιάσεις μύρων.

Ἱερεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν συμπροχωροῦσι
 Καὶ διάχρυσον σκιάδα ἐπὶ τὸν νεκρὸν κρατοῦσι·
 Καὶ διάσημοι πολῖται περὶ τὸ νεκροφορεῖον
 Σκυθρωποὶ, τῶν ἱερέων συμβαδίζουσι πλησίον.

Καὶ λαμπάδες καὶ κηρία
 Καὶ νεκρώσιμα σημεῖα
 Εἰς παράταξιν ὠραίαν
 Τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κοσμοῦσιν ἐπὶ γῆς τὴν τελευταίαν.

Ὁ διοικητὴς κατόπιν. ²⁰⁾ Ποῖον θέαμα ὠραῖον
 Παιριστάνει τῶν ἐν τέλει πλῆθος ἄμετρον συρρέον !
 Ἐπωμίδες, ἀριστεῖα καὶ χρυσὸς συσσωρευμένος,
 Χεῖμαρος θραδὺς προβαίνει, χεῖμαρος κεχρυσωμένος.
 Ὁ λαὸς ἐξῆς κινεῖται
 Ξένοι, χωρικοὶ, πολῖται
 Πᾶν διάστημα πληροῦσι,
 Καὶ ὡς κύματα θαλάσσης καὶ ὠθοῦνται καὶ ὠθοῦσι.

Ἐτυχε τιμῆς τοιαύτης ὁ νεκρὸς τοῦ Γρηγορίου,
 Ἀνταξίου τοῦ ἐνδόξου καὶ κλεινοῦ του μαρτυρίου.
 Ἄν δ' ἐθρήνησεν ὁ Ἕλλην, στεναγμὸς ἐάν ἐχύθῃ,
 Ἡ θανὴ τοῦ πατριάρχου ἐν βραχεῖ ἐξεδικήθη.
 Μετὰ δουλικοὺς αἰῶνας,
 Μετὰ μάχας, μετ' ἀγῶνας
 Ἐλαμψε χαρὰς ἡμέρα,
 ἢ ἔκτοτε αὐτονομεῖται ἢ Ἑλλάς ἢ ἐλευθέρα.

Καὶ ἡ μνήμη τοῦ δικαίου ζήσεται μετ' ἐγκωμίων,
 Ὡς δ' ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου διὰ κύκλων αἰώνων
 Νέος πάντοτε καὶ λάμπων τὰς ἐκτάσεις ἀναβαίνει,
 Καὶ τὴν δόξαν καὶ τὸ κράτος τοῦ Δημιουργοῦ ἐμφαίνει.

Καὶ παντὸς ἀνθρώπου γλῶσσα

Πρὸς αὐτὸν ἐνθουσιῶσα

Αἶνον φθέγγεται καὶ θρῆνον,

Πρὸς αἰσχύνην τῶν βαρβάρων καὶ πρὸς δόξαν τῶν Ἑλλήνων.

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ,

1. Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος, ὁ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα 1821 τὸν δι' ἀγχόνης ἐν Κωνσταντινουπόλει λαβὼν μαρτυρικὸν θάνατον, ἐγεννήθη ἐν Δημητσάνῃ τῆς Πελοποννήσου ἐν ἔτει 1745 ἐκ πατρὸς Ἰωάννου Ἀγγελοπούλου, Γεώργιος ἐν τῷ θεῷ βαπτίσματι ὀνομασθεὶς. Ὁ Γρηγόριος τρεῖς ἐκόσμησε τὴν πατριαρχικὸν θρόνον, καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἔτος καὶ μῆνας ἕξ· δεύτερον δὲ, ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1806 μέχρι 1808, δύο ἔλα· ἔτη τρίτον δὲ ἀπὸ Ἰανουαρίου 1819 μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κτίριον τῶν πατριαρχείων, οἷον ὑπάρχει τὴν σήμερον, ἐκτίσθη συνεργείᾳ καὶ συνδρομῇ αὐτοῦ· καὶ τὸ πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον χρεωστεῖται εἰς αὐτὸν, ὅς καὶ τὸ κιβώτιον τοῦ ἐλέους συνέστησε πρὸς περίθαλψιν ἐνδεῶν καὶ ἀπόρων. Χρηματίσας μητροπολίτης Σμύρνης συνήργησεν, ὥστε ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ν' ἀνακτισθῇ οἷος φαίνεται μέχρι σήμερον.

2. Τοῦ Ὑψηλάντου εἰς Μολδαυίαν εἰσελθόντος (10 Φεβρ. 1821) ἐφονεύθησαν οἱ ἐν Γαλαζίῳ τοῦρκοι ἔμποροι· ὡς ἐκ τούτου, ἀρχομένου τοῦ Μαρτίου, ἐφυλακίσθη ὁ μητροπολίτης τῆς Ἐφέσου Διονύσιος ὁ Καλλιάρχης, ὡς ἔχων ἀδελφὸν ἐν Μολδαυίᾳ, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀπεκεφαλίσθησαν ὅσοι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμων εἶχον συγγενεῖς ἐν Μολδοβλαχίᾳ. Οἱ ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἐφυλακίσθησαν ἀκολούθως.

3. Τὴν Κυριακὴν τῶν βαΐων (1 Ἀπρ. 1821) περὶ ὄρθρον

βαθύν, σωρὸς τροφίμων σπουδαστῶν (σοφτάδων), ἐξεληθόντες τῶν σχολείων (Μενδρεσέδων) συνέρρευσαν μετ' ἀλαλαγμῶν εἰς τὴν τότε μικρὰν ἐκκλησίαν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ πυρπολήσαντες κατέσκαψαν αὐτήν.

4. Ὁ μέγας διερμηνεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Μουρούζης ἀπεκεφαλίσθη τὴν πρωτὴν τῆς μεγάλης Δευτέρας (2 Ἀπρλ. 1821) παρὰ τὴν μεγάλην πύλην τοῦ παλατιοῦ Βαπ-χουμαϊοῦν. Ἦν δὲ ἀνεψιὸς Δημητρίου τοῦ Μουρούζη, μεγάλου καὶ αὐτοῦ διερμηνέως γενομένου καὶ ἀποκεφαλισθέντος ἐν Σούμλα 1812. Τὴν αὐτὴν δ' ἡμέραν ἐσφάγησαν ἢ ἐκρεμάσθησαν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ὅσοι μάλιστα κατήγοντο ἐκ Πελοποννήσου.

5. Οἱ Κατόλικοι τοῦ Γαλατᾶ ἐπέχαιρον εἰς τὴν συμφορὰν τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ φράτορες αὐτῶν ἔψαλαν δοξολογίαν, μαθόντες, ὅτι ὁ πατριάρχης ἀπηγχονίσθη.

6. Ὁ αἰόδιμος πατριάρχης ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ κεσεδάρη εἰς τὸ κατὰ τὸ Βυζάντιον λεγόμενον παράλιον ἐξώστεγον (Γιαλκιόσκι), καθεῖθεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ παλατιοῦ, ὅπου κεῖται ἡ περιοχὴ τῶν οἰκημάτων τοῦ ἀρχικηπουροῦ, καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἐξωστέγου ἐπέβη εἰς τὸ ἀκάτιον.

7. Ὁ αἰόδιμος ἐφέρθη πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ πατριαρχείου, ὅπου εἰσὶ θύραι τρεῖς· μία μὲν δεξιὰ, φέρουσα εἰς τὰ πατριαρχικὰ δωμάτια· ἑτέρα ἀριστερὰ, ἄγουσα εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ μέση ἡ τῶν οἰκημάτων τῶν κληρικῶν. Πρὸ τῆς μέσης ταύτης ἀπηγχονίσθη ὁ πατριάρχης. Τὸ σχοινίον ἦν ἐξηρτημένον ἐκ ξύλων, ὑπεράνω τῆς θύρας ἐμπεπηγμένων.

8. Ἡδύνατο ὁ πατριάρχης ν' ἀποφύγῃ διὰ τῆς φυγῆς τὸ τραγικὸν τέλος· ἀλλὰ, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων ἐγκαίρως προτροπόμενος, καὶ αὐτὸς δὲ γινώσκων τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὃ

καλὸς ποιμὴν οὐκ ἐγκατέλιπε τὸ ποίμνιον, φοβούμενος, καὶ δικαίως, ὅτι διὰ τοῦ τοιούτου, βεβιωθείσης τῆς τῶν ὁμογενῶν ἐνοχῆς, ἤθελε πέσει κατ' αὐτῶν ἡ τρομερὰ μάχαιρα τῆς ἐκδικήσεως.

9. Διάδοχος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ἦν Εὐγένιος ὁ ἀπὸ Πισσιδίας.

10. Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔπεσεν ἐνδόξως μαχόμενος κατὰ τοῦ κατακτητοῦ τοῦ βυζαντινοῦ θρόνου Μωάμεθ τοῦ 6'. 1453.

11. Τέσσαρες ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἤτησεν ὁ ἀρχισατράπης παρὰ τοῦ Σεχουλ-Ίσλάμη ρήτηρ (φετῶν) εἰς νομικὴν καταδίκην τοῦ πατριάρχου. Ὁ εὐσυνείδητος Τοῦρκος, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον ἀποδείξεις τοῦ ἐγκλήματος, ἀπηρνήθη τὸ αἰτούμενον· ὅθεν ἐπέμθη εἰς ἐξορίαν καὶ, ἀπαχθεὶς διὰ νυκτὸς, ἐθανατώθη πλησίον τῆς Χαλκηδόνος. Ἐξέδωκε δὲ τὴν ἀπόφασιν ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ὅστις μετὰ τρεῖς μῆνας ἔλαβεν ἄδειαν ἵν' ἀπέλθῃ εἰς Μέκκαν καὶ Μεδίναν προσκυνήσῃ τὰ ἱερὰ τοῦ Μωάμεθ. Ἐνῶ δ' ἔπλεε παρὰ τὴν Χίον, ἐνέπεσε τὸ πλοῖον εἰς τὸν στόλον τῶν Ἑλλήνων, αὐτὸν δ' αἰχμάλωτον γενόμενον ἐκρέμασαν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῆς κεραίας τοῦ πλοίου, χωρὶς νὰ γινώσκωσιν, ὅτι φονεύουσι τὸν ἐκδόντα τοῦ πατριάρχου τὴν καταδίκην.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἀπηγχονίσθησαν καὶ οἱ τρεῖς μητροπολίται, ὁ Ἐφέσου Διονύσιος ὁ Καλλιάρχης, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Ἀγχιάλου Εὐγένιος. Ὁ Δέρκων Γρηγόριος, ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Ἀδριανουπόλεως καὶ ὁ Τυρνόβου ἀπηγχονίσθησαν τὸν Ἰούνιον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Κωνσταντι-

νουπόλει, πρὸς οἷς προστεθήτω καὶ ὁ φόνος τοῦ ἐπισκόπου Θεοδωρουπόλεως Ἀνθίμου ἐν τῷ μεγάλῳ βέβηκατι καὶ ἄλλων κληρικῶν. Ὁ πρῶτον πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ἀπηγγονίσθη ἐν Ἀδριανουπόλει τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ, ὡς ὁ Σωζοπόλεως Παΐσιος, ὁ Γάνου καὶ Χώρας Γεράσιμος, ὁ Μυριοφύτου Νεόφυτος, ὁ Σεβέρων Χρῦσανθος, ὁ Ἀρτης, ὁ Λαρίσσης, ὁ Ἰωαννίνων, ὁ Γρεβενῶν, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ἡ τοιαύτη τῶν σουλτάνων κακουργία καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρθοδόξων πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων παθήματα χρόνονόγουνται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κατακτητοῦ Μωάμεθ τοῦ β'. δς, ἐκθρονίσας τῷ 1469 τὸν τέταρτον μετὰ τὴν ἁλώσιν πατριάρχην Ἰωάσαφ, κατήσχυε δημοσίως κείρας τὴν πολιὰν αὐτοῦ γενεϊάδα. Ὁ Μωάμεθ οὗτος περιωρίσθη μέχρι τοῦ τοιοῦτου εἶδους τῆς ποινῆς, ὡς δωρησάμενος μετὰ τῶν ἄλλων προνομίων καὶ τὸ ἄθικτον τῆς τοῦ πατριάρχου ζωῆς· ἀλλὰ Μουράτ ὁ δ'. κατὰ τὸ 1638 ἐπνίξε τὸν πεντάκις πατριαρχεύσαντα σοφὸν Κύριλλον τὸν Λούκαριν. Μωάμεθ ὁ δ'. κατὰ τὸ 1650 κατεπόντωσε τὸν πατριάρχην Παρθένιον τὸν ὀξύν, ἐμβιβάσας εἰς πλοιάριον πρὸς ἐξορίαν δῆθεν. Ὁ αὐτὸς σουλτάνος κατὰ μὲν τὸ 1657 ἀπηγγόνισε τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου τὸν ἀπὸ Χίου πατριάρχην Παρθένιον, κατὰ δὲ τὸ 1659 ἀπηγγόνισεν ἐν Προύσση τὸν τῆς πατριαρχείας ἐκπεσόντα Γαβριήλ, καὶ μετ' ἐλίγας ἡμέρας, ἐν Προύσση ὠσαύτως, τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σεβείας Γαβριήλ. Κατὰ τὸ 1769 ἐστρεβλώθη ὁ ἀπὸ Λαρίσσης πατριάρχης Μελέτιος. Ἄλλοι δὲ πατριάρχαι ἄλλους ὑπέστησαν βασανισμοὺς καὶ ὕβρεις καὶ ἀτιμώσεις.

12. Οἱ Ἑβραῖοι, προσδέσαντες πέτραν εὐμεγέθη εἰς τὸ σχοινίον, ἐνέβαλον τὸ πολύαθλον σῶμα εἰς ἀκάτιον καὶ ἀπαγαγόντες ἔρριψαν αὐτὸ εἰς τὸ μέσον τοῦ Κερατίου κόλπου. Αὐτόπται μαρτυροῦσιν, ὅτι προσδεθείσης τῆς πρώτης πέτρας τὸ ἱερὸν λείψανον οὐ κατέδυ· τότε προσέδεσαν καὶ δευτέραν μείζονα ἐκ τῆς μέσης τοῦ νεκροῦ, ἀλλὰ καὶ αὕτη οὐκ ἤρκεσεν εἰς καταβύθισιν αὐτοῦ. Τέλος οἱ Ἑβραῖοι κατεσπάραξαν τὴν κοιλίαν τοῦ μάρτυρος πρὸς εὐχερεστέραν ἐπίτευξιν τοῦ σκοπούμενου.

13. Τοῦ ἁγίου λειψάνου εἰς τὴν θάλασσαν ῥιφθέντος ὁ πατριάρχης Εὐγένιος κατέβη δακρυρρόων εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐτέλεσε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν μετὰ τῶν παρταυχόντων ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν.

14. Ὁ νεκρὸς τοῦ ἱερομάρτυρος, ῥιφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, ἀνέδου συνεπιφέρων παρὰσπρόμενον τὸ σχοινίον, καὶ φερόμενός ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆδε κἀκεῖσε, τὸ ἑσπέρας τῆς 16 Ἀπριλίου, ἐκώλληθη εἰς τὰ πλάγια τοῦ πλοίου τοῦ πλοίαρχου Μάρινου Σκλάβου τοῦ Κεφαλλῆνος. Ἀναγνωρισθέντος τοῦ πατριάρχου ὑπὸ τοῦ εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον καταφυγόντος πατριαρχικοῦ πρωτοσυγκέλλου, ὁ εὐσεβὴς πλοίαρχος, ἅμα νυκτός ἐπελθούσης, ἀνέβιθκεν τὸ ἱερὸν λείψανον εἰς τὸ πλοῖον καὶ τῇ ἐπαύριον, ὄρθρου βαθέος, ἐξέπλευσε πρὸς Ὁδησσόν. Ὁ πλοῦς ἐγένετο λίαν διεξοδικός, ἕνεκα τῶν ἐπικρατούντων ἐναντίων ἀνέμων, καὶ ὅμως ὁ νεκρὸς ἀφίκετο ἀβλαβῆς καὶ ἄσηπος εἰς Ὁδησσόν, καὶ πληγὴ τις ἐπὶ τῆς παρειᾶς ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν ἔχεν ἀπαύστως αἷμα, ἐξ οὗ εὐσεβεῖς τινες, βάψαντες τεμάχια βάμβακος, φυλάττουσιν αὐτὰ μέχρι σήμερον.

15. Ἡ παράλιος χώρα, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ Ὁδησσός, κατεκρά-

τεῖτο μέχρι τοῦ 1791 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὴν θέσιν τῆς πόλεως κατεῖχε τουρκικὸν χωρίον μετὰ μικροῦ φρουρίου, Χατζή-βέη καλούμενον.

16. Ἐκφερομένου τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχου πάντα τὰ ἐν τῷ λιμένι τῆς Ὁδησσοῦ πλοῖα, ἔχοντα τὰς σημαίας ἀναπεπταμένας κατὰ τὸν πένθιμον τρόπον, ἤρξαντο πυροβολοῦντα· καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ ἐκανονοβόλησαν ἀνὰ 404, δημοίως καὶ τὸ φρούριον, τὰ δ' ἐμπορικὰ ἀνὰ 51.

17. Τὸ λείψανον ἐφέρθη εἰς τὴν καθεδρεύουσαν ῥωσικὴν ἐκκλησίαν τῆς Μεταμορφώσεως, ὅθεν μετὰ τρεῖς ἡμέρας μετεκομίσθη καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Τριάδος.

18. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, μαθὼν διὰ ταχυδρόμου τὰ περὶ τοῦ πατριάρχου, ἐδάκρυσε καὶ διέταξε μεγαλοπρεπῆ τὴν κηδείαν αὐτοῦ, καὶ δώροις βασιλικοῖς ἐτίμησε τὸ λείψανον, πέμψας στολὴν ὀλόχρυσον πατριαρχικὴν καὶ μίτρην πολυτιμοτάτην καὶ ἐγκόλπιον ἀδαμαντοκόλλητον.

19. Τὴν ἐκφορὰν συνώδευσαν τρεῖς ἀρχιερεῖς· ὁ Δρύσταξ Κύριλλος, ὁ Εἰρηνοπόλεως Γρηγόριος καὶ ὁ Βενδερίου καὶ Ἀκερμανίου Γρηγόριος. *Ἀντιπρίριος*

20. Ὁ τὴν νεκρικὴν πομπὴν παρὰ κολουθήσας γενικὸς διοικητὴς τῆς μικρᾶς Ῥωσσίας ἦν ὁ κόμης Ἀλέξανδρος ὁ Λανζερών.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

Τυπᾶται λεπ. 95